
Géresi Róbert:

Molnár János az emberarcú teológus

*Abstract: Molnár the theologian with a humble attitude
Róbert Géresi, bishop of the Reformed Christian Church in Slovakia,
reminisces about János Molnár, who taught him at the theology
faculty in Prague. This lecture is a subjective recollection of his own
memoir.*

*János Molnár, theology, Comenius Faculty Prague, a historian of
religion, Reformed*

Első személyes találkozásom Molnár Jánossal 1992-ben, Prágában volt. Én, mint hallgató, aki 1988 kezdtem a tanulmányaimat, ő, mint előadó tanár. Világlátása és oktatási módszere egyedi volt a prágai kampuszon. A külső környezet sok esetben úgy tekint a teológiára, mint egy egészen furcsa tudományra, amelynek művelői régi, poros könyveket olvasnak, amelyek már rég aktualitásukat veszítették. Molnár János ezt a téves látásmódot a maga közvetlen, úgy modern, hogy közben lélekben ősi értékekhez kötődik létével, alapjaiban tagadta.

A vallástörténet nem történelem. A keresztyén egyház igazságért és igazságból való küzdelmének a mára nézve van aktuális üzenete a vallások ismerete és a keresztyén nézőpont szerinti számontartása. A vallástörténetnek megvan annak a veszélye, hogy a múltbeli tanítások ismertetésére korlátozódik. Ez azonban zsákutca. A vallástörténet keresztyén értelmezése csak az lehet, hogy a jelenben adjon válaszokat arra a kérdésre, hogy kicsoda Isten és kicsoda az ember.

Molnár János keresztyénségét tudatosan felvállaló vallástörténész volt. Egyedi hang is lehet ez egy olyan közegben, ahol a Hans Küng nevéhez köthető religionisztikai alapértelmezés a meghatározó, vagy ahol a Mircea Eliade bár hatalmas tudományos értéket felvonultató, de a keresztyén hitvallástól – érzésem szerint – távol álló munkássága az alap. (Exkurzus: Amadeo Molnár, magyar gyökerekkel rendelkező egyháztörténész mondta az egyik előadásában: Mircea Eliade és Kerényi Károly soha nem értettek egyet semmiben... ez valószínűleg

azért volt, mert az egyik román a másik magyar volt... Megjegyzem, Kerényi Temesváron született 1897-ben és Aradon érettségizett, Eliade pedig a magyarellen és antiszemita Vasgárdához volt köthető az 1930-as években). Nem a látszólagos, vagy különféle érdekek mentén hangoztatott „semlegesség” paravánja mögé bújt, hanem az „itt vagyok, másként nem szólhatok” hitvallásával élt.

Szemitológia és arabisztika. Kétség kívül a „fides querens intellectum” érdekes és kihívásokkal teli része. A szemitológiában visszamenni a gyökerekhez, ahhoz ami ősi, de mégis mai, megragadni valamit abból, ami a másé, de mégis a miénk is. Megérezni azt, hogy ami első látásra távoli és idegen, az valójában közeli és életünk része. Az arabisztikában meglátni a már nagyon távolba vesző közös kapcsolódási pontokat, de nem felejtetni azt, hogy mekkora kihívást jelent a keresztyénség számára az a vallás, amely térben egyre közelebb kerül hozzánk. Ősi történetek mai hatásokkal.

Ott, Prágában, a kilencvenes évek elején, egy éppen hogy kinyílt világ első éveiben olyan furcsának tűnt az iszlám. Törököt leginkább az Egri csillagokból ismertünk, a filmen még azokat is a Néphadsereg katonái jelentették. Azt pedig, hogy a törökök néha jók, II. Rákóczi Ferenc, Kassán megépített rodostói háza jelképezi számunkra. Az azóta eltelt néhány évszázad azonban nyilvánvalóvá tette: hozzá kell szoknunk az iszlám jelenlétben feltörő kérdéshez: „Mit cselekedjünk, atyánkfiai, férfiak...?” Én úgy gondolom, hogy Molnár János, ha nem is az 1960-as években, de az ezredforduló környékén már világosan látta az iszlám vallás európai jelenlétének összefüggéseit. Cseh diákok olykor feltették a kérdést a religionisztikai előadások kapcsán: „proč stále islám?”, „miért állandóan az iszlám”? Talán különlegesebbnek tűntek a távolabbi ázsiai vallások, hisz sokan, egy kicsit a modernitás jegyében, buddhisták is szeretettek volna lenni. Az iszlámmal való találkozás kihívásai, ott az ezredforduló környékén Közép-Európa nyugati részében még nem jelentettek igazi kihívást. Azóta Nyugat-Európa keletebbre költözött azokat a kérdéseket is felvetve, amelyeket az iszlám jelenlét hoz. A Kárpát-medencei magyar reformátusság déli határához közel, ezek a kérdések nagyon is aktuálisak.

A Közel-Kelet valóban közel van. Magyar történelmünk is erről tanúskodik. Érzékelve a szíriai, iraki és más Közel-Keleti keresztyén közösségek megmaradásért folytatott küzdelmét, amely az emberi szempontból esélytelenség szomorú valóságát hordozza magán, mi felvidéki magyar reformátusok is sokszor elgondolkozhatunk a saját létünk helyzetéről és a megtartó Isten szeretetébe vetett reményről.

Emberarcú volt Molnár János. De nem csupán profán értelmezés tekintetében. Arra kereste a választ, milyen is az ember arca az Isten viszonylatában. Alázattal tudta és oktatta, hogy a rész szerint valót nem szabad megtenni teljessé, hogy a töredékest nem szabad abszolutizálni. A „kell egy rendszer, ami nem mozog” grandiózus elgondolása helyett emberléptékű volt. Emberarcú volt szakmai szempontból és hallgatói viszonylatában is. Diákjai őszinte szeretettel beszélnek róla, történetek tucatjaira emlékezve. Egyet a sok közül hadd mondjak el. Már negyedikesek voltunk, amikor Molnár János be akarta vezetni a legációk előtti prédikációs gyakorlatot. Az egy évfolyamba járó diákok egy prágai templomban mondjuk el egymásnak a prédikációt. De mi ezt megelőzően már hatszor voltunk legációban. De a tanár úr csak erősködött, erre beadtuk a derekunkat. Nagyon vidám együttlét kerekedett. Az egyik hallgatónál megszakította a prédikációt, mondván, hogy most már csak egy záró áldást mondjon. A hallgató mondott is egy áldást, de olyan bőszavú volt, hogy alig akarta abbahagyni. Erre a tanár úr: „No, én még ilyen áldásformulát nem hallottam”. Erre a hallgató: „Nem is hallhatott, mert most találtam ki”. Nevetés és meghagyás: „Azért szenteste olyat mondjon inkább, ami benne van a Bibliában.”

Én azt gondolom, hogy Anselmus imájának szavai nagyon is jellemzik Molnár János hitmegélését és gondolkodását: „Uram, arra vágyom, hogy valamennyire megértsem igazságodat, amelyet hisz és szeret a szívem”.